

סיון ערפל

לימוד סדנאי לצוותי מורים במעגל השנה מבית "לב לדעת"

רקע:

חודש סיוון הוא החודש בו עמדו ישראל למרגלות הר סיני וקיבלו תורה משמים. קבלת התורה תלויה גם בהכנתו של האדם ובהפיכתו לכלי לקבלת השפע והאור. בסדנא זו נעסוק בנדרש מאיתנו כדי לקבל תורה, בקשיים ובמחירים. כמו כן נעסוק במשמעות הדברים גם עבור עולם הלמידה ורכישת הידע בבית הספר.

למנחה: יש לצלם למשתתפים את מילות השיר והמקורות ללימוד, לדאוג לדפים, כלי כתיבה וחומרי יצירה וכן לאמצעי להשמעת השיר.

א. פתיחה

נזמין את המשתתפים לשתף בקושי לימודי מסוים שבו נתקלו במהלך חייהם (בבית הספר, בלימודים גבוהים, בישיבה, בלימוד עצמאי ועוד)

ב. מפגש עם השיר

נחלק למשתתפים את מילות השיר "ערפל" מאת שולי רנד. נקרא אותו יחד ונבקש מהמשתתפים לציין קשיים שהדובר בשיר מתמודד איתם, והדרכים בהן הוא מתמודד עם קשיים אלו.

ערפל / מילים ולחן: שולי רנד	כי שמה כי שמה	אהיה אשר אהיה
הסתכלתי לאחור	כי שמה האלוקים	הייתי מתפלל
עיי חרבות	כי שמה	לכבודך נכנסתי
משמאלי ומימיני	כי שמה האלוקים	אל תוך הערפל
הכל עולה בלהבות	כי שמה האלוקים	כי שמה כי שמה...
לעיני נגלה שביל מתפתל	לא לקחתי איתי	פצעוני השומרים
בליבו ענן מכוסה בערפל	רק צידה ליום אחד	מנעו אותי מלעלות
כל העם אשר איתי	לנגדי שויתי את השם המיוחד	בימים שורפת אש
נעמדו מרחוק	בליבי קוצים אך בפי הלל	והקרח בלילות
בעיניהם לצנינים	כגיבור עתיק פסעתי	כמו שיכור הייתי קם ונופל
הייתי ולשחוק	אל תוך הערפל	את קולך שמעתי
יהיה אשר יהיה	קידמוני חצופים	מתוך הערפל
לעצמי ממלמל	בפחים ובמקלות	כי שמה כי שמה...
זה הזמן לפסוע	ואני לעומתם שר	כל הזכויות שמורות ליוצר ולאקו"ם
אל תוך הערפל	בשבעים קולות	

כעת נעבור להאזנה משותפת לשיר בביצועו של שולי רנד. נזמין את המשתתפים להעלות תובנות חדשות שעלו בהם אודות השיר בעת ההאזנה.

ג. לימוד משותף

השיר "ערפל" נכתב בעקבות פסוקי הסיום של מעמד הר סיני (שמות כ, יד-יז) ומנסה להיכנס כביכול לנעליו של משה רבנו הניגש אל הערפל בעוד כל העם נעמד מרחוק. מתוך השיר עולים הקשיים עמם מתמודד אדם הרוצה להתקרב לקב"ה ולתורה, המחירים שקרבה זו גובה ממנו ודרכי ההתמודדות האפשריים. נקרא את הפסוקים ונזמין מחשבות ראשוניות בעקבותיהם:

וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת וְאֶת-הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת-
הָהָר, עֹשֵׁן; וַיֵּרָא הָעַם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק. וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר-
אֵתָה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה; וְאַל-יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים, פֶּן-נָמוּת. וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל-הָעַם, אֵל-תִּירָאוּ, כִּי לִבְעֹבֹר נִסוּת אֶתְכֶם בְּאֵלֵהֶם;
וּבְעֹבֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל-פְּנֵיכֶם--לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ. וַיַּעֲמֵד הָעַם
מֵרָחֵק; וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל-הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר-שָׁם הָאֱלֹהִים.

כעת נתחלק לזוגות ונלמד בחברות את שני המקורות הבאים, המעניקים כל אחד פרשנות שונה למשמעות הכניסה אל הערפל:

הרשל"צ הרב שלמה משה עמאר

ועיין בפירש"י ז"ל שכתב, "נגש אל הערפל", לפני משלש מחיצות, חשך ענן וערפל וכו'. ואפשר שמשה רבנו ע"ה מיד שקיבל הארות אלו במתנה מאת ה', הבין שעתה צריך להתאמץ ביותר, שלא בחינם ה' נותן מתנות כאלה, אלא כדי להשיג על ידם מה שלא היה יכול להשיג בלעדיהם, וניגש בכל כחו עם מה שקיבל מאתו יתברך, ופרץ ג' מחיצות ובא עד האלהים.

שאלות לעיון:

כיצד מסביר הרב עמאר את הביטוי "נגש אל הערפל"?
תארו מצב שבו חוויתם "פריצת מחיצות" בדרך ליעד כלשהו.

רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מוהר"ן קמא תורה קטו

"ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים" כי מי שהוא הולך בגשמיות כל ימיו ואחר כך נתלהב ורוצה לילך בדרכי השם יתברך, אזי מדת הדין מקטרג עליו, ואינו מניח אותו לילך בדרכי השם יתברך ומזמין לו מניעה ומסתיר את עצמו כביכול בהמניעה הזאת, ומי שהוא בר דעת, הוא מסתכל בהמניעה, ומוצא שם הבורא ברוך הוא. [...] ומי שאינו בר דעת, כשרואה המניעה חוזר תכף לאחוריו. ומניעה הוא בחינת ענן וערפל [...] "ויעמד העם מרחק", כי כשרואין הערפל, הינו המניעה כנ"ל, עומדין מרחק. ומשה, שהוא בחינות דעת כל ישראל נגש אל הערפל, אשר שם האלהים הינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך. [...] כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל. כי בתקף המניעות בעצמן נסתר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך כנ"ל ומשה נגש אל הערפל, שהוא המניעה, כי שם האלהים כנ"ל.

שאלות לעיון:

כיצד מסביר רבי נחמן מברסלב את הביטוי "ניגש אל הערפל"?

מדוע בני ישראל עומדים מרחוק?

מה גורם למשה רבנו לגשת פנימה?

היכן בחייכם נתקלתם במצב בו נתקלתם במניעה בלימוד? כיצד פעלתם?

ה. יצירה

נשמע כמה תובנות שעלו בלימוד בזוגות, ונעבור ליצירה שתאפשר עיבוד אישי של הדברים. נניח בפני המשתתפים דפים חלקים וחומרי יצירה (צבעים מסוגים שונים, דפים בצבעים שונים, מספריים, דבק) ונבקש מכל אחד ואחת מהמשתתפים ליצור את ה"ערפל שלהם" - איזושהי מניעה, מחיצה או קושי שהם מרגישים בחיבור או בהתקרבות אל התורה.

בעת היצירה כדאי לשים מוזיקה רגועה ברקע ולבקש מהמשתתפים "לשקוע" ביצירה האישית ולהימנע מדיבורים.

ה. אסיף

נבקש מהמשתתפים לספר על ה"ערפל" שיצרו. (למנחה: חשוב לאפשר לכל אחד מהמשתתפים להשמיע את דבריו תוך הקשבה של הקבוצה וללא הערות ועצות מצד הקבוצה)

לאחר שנשמע את כל המשתתפים שרצו לשתף, אפשר להעלות שאלה לדיון קצר לפני סיום - כיצד אנו כמורים ומחנכים יכולים לסייע לתלמידינו "להיכנס אל תוך הערפל" ולהתמודד עם הערפל האישי שלהם? איפה בכיתה אני מייצר/ת ערפל? האם אני חושש/ת מיצירת הערפל עבור התלמידים?

ערפל / מילים ולחן: שולי רנד

הסתכלתי לאחור
עיי חרבות
משמאלי ומימיני
הכל עולה בלהבות
לעיני נגלה שביל מתפתל
בליבו ענן מכוסה בערפל
כל העם אשר איתי
נעמדו מרחוק
בעיניהם לצנינים
הייתי ולשחוק
יהיה אשר יהיה
לעצמי ממלמל
זה הזמן לפסוע
אל תוך הערפל

כי שמה כי שמה
כי שמה האלוקים
כי שמה
כי שמה האלוקים
כי שמה האלוקים
לא לקחתי איתי
רק צידה ליום אחד
לנגדי שויתי את השם המיוחד
בליבי קוצים אך בפי הלל
כגיבור עתיק פסעתי
אל תוך הערפל
קידמוני חצופים
בפחים ובמקלות
ואני לעומתם שר
בשבעים קולות

אהיה אשר אהיה
הייתי מתפלל
לכבודך נכנסתי
אל תוך הערפל
כי שמה כי שמה...
פצעוני השומרים
מנעו אותי מלעלות
בימים שורפת אש
והקרח בלילות
כמו שיכור הייתי קם ונופל
את קולך שמעתי
מתוך הערפל
כי שמה כי שמה...
כל הזכויות שמורות ליוצר ולאקו"ם

וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת וְאֶת-הַלַּפִּידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת-
הַהָר, עָשָׁן; וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמְדוּ מֵרָחֵק. וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר-
אִתָּה עִמּוֹנוּ וְנִשְׁמָעָה; וְאַל-יְדַבֵּר עִמּוֹנוּ אֱלֹהִים, כִּי לֹבֵעֵבוֹר נִסּוֹת אֶתְכֶם בְּאֵי הָאֱלֹהִים;
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל-פְּנֵיכֶם--לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ. וַיַּעֲמֵד הָעָם
מֵרָחֵק; וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל-הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר-שָׁם הָאֱלֹהִים.

הרשל"צ הרב שלמה משה עמאר

ועיין בפירש"י ז"ל שכתב, "נגש אל הערפל", לפני משלש מחיצות, חשך ענן וערפל וכו'. ואפשר שמשה רבנו ע"ה מיד שקיבל הארות אלו במתנה מאת ה', הבין שעתה צריך להתאמץ ביותר, שלא בחינם ה' נותן מתנות כאלה, אלא כדי להשיג על ידם מה שלא היה יכול להשיג בלעדיהם, וניגש בכל כחו עם מה שקיבל מאתו יתברך, ופרץ ג' מחיצות ובא עד האלהים.

רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מוהר"ן קמא תורה קטו

"ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפֿל אשר שם האלהים" כי מי שהוא הולך בגשמיות כל ימיו ואחר כך נתלהב ורוצה לילך בדרכי השם יתברך, אזי מדת הדין מקטרג עליו, ואינו מניח אותו לילך בדרכי השם יתברך ומזמין לו מניעה ומסתיר את עצמו כביכול בהמניעה הזאת, ומי שהוא בר דעת, הוא מסתכל בהמניעה, ומוצא שם הבורא ברוך הוא. [...] ומי שאינו בר דעת, כשרואה המניעה חוזר תכף לאחוריו. ומניעה הוא בחינת ענן וערפֿל [...] "ויעמד העם מרחק", כי כשרואין הערפֿל, הינו המניעה כנ"ל, עומדין מרחק. ומשה, שהוא בחינות דעת כל ישראל נגש אל הערפֿל, אשר שם האלהים הינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך. [...] כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל. כי בתקף המניעות בעצמן נסתר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך כנ"ל ומשה נגש אל הערפֿל, שהוא המניעה, כי שם האלהים כנ"ל.

